

Kantelu

Kantelijat ovat toimittaneet Espoon hiippakunnan piispalle kantelun, joka koskee seurakuntapastorin käytöstä rippileirillä ja seurakunnan toimintaa asiassa. Kantelijoiden mukaan papin käytös leirillä oli kirkon ja seurakunnan arvojen vastaista ja aiheutti pahaa oloa ja harmia sekä rippikoululeirille osallistuneelle nuorelle ja hänen vanhemmilleen.

Pastori sekä seurakunta ovat antaneet kantelun johdosta vastineensa. Pastori on antanut seurakunnan vastineen johdosta vastineen.

Tuomiokapitulin ratkaisu ja perusteet

Seurakuntapastorin ja seurakunnan toimintaa koskevassa kanteluasiassa on yhtäältä kyse seurakuntapastorin yleisten virkavelvollisuuksien noudattamisesta ja toiminnan lainmukaisuuden arvioimisesta ja toisaalta sen selvittämisestä, onko seurakunta toiminut asiassa ja sen selvittämisessä lainsäädännössä edellytetyin tavoin.

Evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 25 §:n mukaan viranhaltijan on suoritettava virkatehtävänsä asianmukaisesti noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Viranhaltijan on tehtävässään käyttädyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Tuomiokapituli toteaa, että papin työn keskeiseen sisältöön kuuluu ihmisten kohtaaminen ja vuorovaikutus eri-ikäisten seurakuntalaisten kanssa. Pappi edustaa työssään paitsi seurakuntaa, myös koko kirkkoa. Papilla on näin ollen erityisen suuri vastuu käyttäytyä virassaan asianmukaisesti. Pappisviran menestyksellinen hoitaminen edellyttää, että pappi herättää luottamusta seurakuntalaisissa ja muissa kohtaamisissaan ihmisissä.

Tuomiokapituli toteaa myös, että rippikoululeirillä pappi on määräävässä asemassa alaikäisiin nuoriin nähden. Papin tehtävänä on yhdessä muiden leirillä olevien viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa huolehtia nuorten hyvinvoinnista ja turvallisesta olostaan leirillä. Nuoria tulee kohdella yhdenvertaisesti ja kunnioittaen ottaen erityisesti huomioon sen, että he ovat alaikäisiä ja herkässä kehitysvaiheessa. Erityisesti ulkonäköön tai sukupuolisuuteen liittyvillä kommentteilla voi olla vahingollisia seurauksia lapsen ja nuoren kehitykselle, vaikkei niillä olisi pahaa tarkoitusta. Tuomiokapituli korostaa, että yksilöstä, tilanteesta ja vuorovaikutuksen tavasta riippuen tällaiset huomautukset voidaan kokea ahdistaviksi ja häiritseviksi. Kysymys on nuoren itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta ja sen edistämisestä. Lasta tai nuorta ei saa kohdella alistavasti, nöyryyttävästi tai muutoin epäasiallisella tavalla.

Teini-ikäisten nuorten kanssa työskenneltäessä kohdataan ajoittain haasteellisia tilanteita, joissa aikuinen saattaa myös provosoitua nuoren käytöksestä. Työssään ammattimaisesti toimiva aikuinen ei kuitenkaan saa tällaisessa tilanteessa menettää itsehillintäänsä. Suhtautuminen lapseen tai nuoreen ei saa missään tilanteessa olla loukkaavaa tai alentavaa.

Asiassa saadun selvityksen perusteella kantelijoiden ja pastorin näkemykset rippikoululeirin ja sitä edeltäneen rippikoulutapaamisen tapahtumista ja niiden yhteydessä käydyistä keskusteluista eroavat joiltakin osin. Tuomiokapituli toteaa, että kirjallisessa kantelumenettelyssä on varsin rajalliset mahdollisuudet tapahtumien kulun ja keskustelujen luonteen jälkikäteiseen selvittämiseen. Tapahtumia ja keskustelujen sisältöä jälkikäteen arvioitaessa ei yleensä ole mahdollista saada tarkkaa selvitystä siitä, mitä keskustelun osapuolet ovat lausuneet.

Saadun selvityksen perusteella tuomiokapituli katsoo, että pastori ei ole kaikilta osin suorittanut virkasuhteeseen kuuluvia velvoitteitaan asianmukaisesti eikä ole käyttäytynyt asiassa asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Hän on vastineessaan itsekin todennut ymmärtävänsä, että hänen tapansa kohdata nuoria on joissakin aiheuttanut epämukavuutta ja ahdistusta.

Tuomiokapituli korostaa, että kaikenlaisista kehoja, pukeutumista tai yksityiselämää koskevista huomautuksista ja kysymyksistä sekä sukupuolisuuteen tai seksuaalisuuteen liittyvistä vitseistä tulee pidättäytyä. Tämä on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Turvallinen seurakunta -ohjeistuksen mukaista. Hallintolaki velvoittaa viranomaista käyttämään asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Tuomiokapituli painottaa, että pastorin on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota kirkossa ja seurakunnassa voimassa oleviin ohjeistuksiin, jotka koskevat seurakunnan toimintaan osallistuvien turvallisuutta ja sen vahvistamista. Tuomiokapituli toteaa tässä yhteydessä lisäksi, että seurakunta on selvityksessään ilmoittanut, että pastorin työtehtäviä on muutettu osittain siten, että hän ei ole enää työskennellyt lasten tai nuorten kanssa ja että työtehtävien osalta asian käsittely jatkuu seurakunnassa.

Tuomiokapituli toteaa, että seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten tulee olla tietoisia toimintatavoista, jotka koskevat mahdollista tai epäilytä epäasiallista käytöstä tai häirintää. On tärkeää, että myös lapset ja nuoret tietävät, keneen he voivat tarvittaessa olla yhteydessä. Seurakunnan vastuulla on suhtautua ilmoituksiin ja valituksiin vakavasti ja selvittää ne huolellisesti kaikkien asianosaisten oikeusturva huomioiden.

Tuomiokapituli toteaa vielä, että seurakunnan johdolla on velvollisuus puuttua välittömästi henkilöstön epäasialliseen ja lasta tai nuorta loukkaavaan kielenkäyttöön ja menettelyyn. Niin seurakunnan johdolla kuin kaikilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on velvollisuus huolehtia siitä, että lapsia ja nuoria kohdellaan asianmukaisella tavalla ja henkilökunnan kielenkäyttö ja käytös on kaikilta osin asiallista ja lapsia ja nuoria kunnioittavaa.

Tuomiokapituli katsoo, että rippikoululeirin henkilökunta ja kirkkoherran sijainen ovat reagoineet nopeasti nuorten ilmoituksiin epäasiallisesti käytöksestä. Asian tarkempaan selvittämiseen pastorin ja muiden asianomaisten kanssa ei ole ollut rippikoululeirin olosuhteissa mahdollisuutta. Kirkkoherran sijaisen päätös poistaa pastori rippikoululeiriltä ja asettaa ohjelma- ja turvallisuusvastaavaksi nuorisotyöntekijä sekä antaa hänelle vastuu rippikoulun loppuunsaattamisesta on näissä olosuhteissa ollut perusteltu ja työnantajan työnjohtovallan mukainen. Tuomiokapituli pitää ymmärrettävänä, että tilanne on ollut rippikoululeirillä vastuuseen asetetulle nuorisotyöntekijälle poikkeuksellinen ja kuormittava.

Kun otetaan huomioon, että rippikoululeiri oli päättymässä jo seuraavana päivänä ja että leiripaikka sijaitsi varsin kaukana, kirkkoherran sijaisella on ollut perusteltu syy toimia selvityksessä kuvatulla tavalla. Selvityksestä ei myöskään käy ilmi, että edellä kuvatut järjestelyt olisivat vaarantaneet leirin turvallisen loppuunsaattamisen.

Tuomiokapituli päätti

- a) saattaa edellä todetut käsityksensä pastorin ja seurakunnan tietoon,
- b) kiinnittää pastorin huomiota velvollisuuteensa suorittaa virkasuhteeseen kuuluvat velvoitteensa asianmukaisesti ja käyttäytyä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.